

לשכת המדען הראשי
משרד החינוך

לישכת המדען הראשי

ספטמבר 2021 | ראש השנה תשפ"ב

משרד החינוך

חוקרים וחוקרות יקרים ויקרות,

למדני אלוהי | לאה גולדברג

למדני, אלהי, בך והתפלל
על סוד עליה קמל, על נגה פרי בשל,
על החרות הזאת: לראות, לחוש, לנשם,
לדעת, ליחל, להפשל.

שירה של לאה גולדברג מבקש להזכיר לנו לעצור ולהודות על הטוב והיפה, אך גם לבחון את הכישלונות ולהציב לעצמנו אתגרים, שמובילים אותנו ללמידה וצמיחה יום יום. השנה האחרונה הציבה בפני כולנו ביתר שאת, את אתגריה של המציאות המשתנה תדיר, הנושאת בחובה לא מעט קשיים, אך גם הזדמנויות חדשות. על מנת שנוכל למקסם את ההזדמנויות הללו אנו נדרשים לשאול שאלות, ללמוד מהכישלונות, להשתנות, להשתפר ולהתחדש.

עבור צוות לשכת המדען הראשי, ההרהור והערעור על העבר, הבחינה הביקורתית של ההווה ויציקת התובנות של תהליכים אלו לכדי חזון חדש ודרכי פעולה חדשות היו במרכז עשייתנו השנה. אתן ואתם, השותפים והשותפות שלנו לדרך, הייתם חלק משמעותי בתהליך למידה רפלקטיבי זה ודרך הדיאלוג עמכם בערוצים השונים למדנו על טיוב המפגש בין מחקר למדיניות ולפרקטיקה מתוך הפרספקטיבה שלכם.

השנה החדשה מביאה איתה הזדמנות נוספת ללמוד, להתחדש ולפעול יחד על מנת להשתנות, לדייק ולהשתפר. בשנה זו אנו מבקשים להמשיך ולקדם את מעגלי העשייה השונים ולהבין טוב יותר כיצד למקסם את השפעתם. נמשיך להתנסות בדרכי פעולה חדשות שמטרתן לקדם קבלת החלטות מבוססות נתונים במערכת החינוך, נמשיך להרחיב את מעגלי השותפות עמכן ועמכם, חוקרים וחוקרות, קובעי וקובעות מדיניות וצוותי החינוך, מתוך ראיית המטרה המשותפת: קידום המעשה החינוכי.

אנו מבקשים להודות לכל שותפינו ושותפותינו בשנה האחרונה שפעלו יחד אתנו לקידום המחקר החינוכי והידע, לחשיבה מחודשת על תפקיד המחקר החינוכי במינוף עשייתנו של מערכת החינוך ולשינויים הרבים אותם אנו מקדמים ומקדמות יום יום וחלקם מוצגים במידעון זה.

לקראת תחילתה של שנה חדשה, נאחל לכם שנה של יצירה וחיזוק שיתופי פעולה. אנו מזמינים אתכם ואתכן להמשיך לבנות יחד אתנו תשתית של עבודה משותפת, חיבורים ושותפויות בין הגורמים השונים בשדה החינוך, ליצירת ראייה רחבה שלו ולקידום החינוך בישראל.

סקירות ודו"חות מחקר חדשים

● **שימוש ביישומונים מתמטיים כחלק אינטגרלי מרצף ההוראה: המלצות על בסיס מחקר רחב יריעה** (ד"ר ארנון הרשקוביץ, פרופ' מיכל טבח, ד"ר ענת כהן, אודליה צאיידה, רינת אלמזלינוס צור, איתן בן חיים, אריק גולדשטיין, לבנת חלווה, עדן כתאני, שירן מיכאלי, אסף מקמיל, גל נקש, אורית עזרא, דרור קורפרו, אורלי קליין-לטוכה; בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב. פרופ' קובי גל, בן לוי, ד"ר אבי סגל; הפקולטה למדעי ההנדסה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב).

● **רווחה נפשית בקרב מורים במגזר הערבי והדרוזי בתקופת משבר הקורונה:** בחינת דרישות התפקיד, משאבים אישיים ותחושות מחויבות יתר למקצוע ההוראה (ד"ר שירי שנאן-אלטמן; אוניברסיטת בר-אילן, ד"ר ענבר לבקוביץ; מכללת אורנים).

● **פיתוח מיומנויות יסוד של אוריינות דיגיטלית: שיפור הוראת השפה העברית לדוברי עברית ולדוברי ערבית באמצעות שימוש מושכל בספרים ותכנים דיגיטליים** (פרופ' אינה בלאו, ד"ר גל בן-יהודה, פרופ' יורם עשת-אלקלעי, ד"ר יעל יונדלר, ד"ר ארז פורת, ד"ר עביר ותד, ד"ר רונן קספרסקי; האוניברסיטה הפתוחה).

אתגרים גלובליים בהקשרים לוקאליים

מסמך מתורגם ומונוגש זה מבוסס על מסמך מקיף שנכתב על-ידי מומחי חינוך מובילים בארה"ב לנוכח הצרכים המיוחדים של זמננו, ולמעשה, גם של העתיד הקרוב. המסמך המקורי נועד להציב בפני מובילי החינוך בארה"ב את תמונת המצב המחקרית העדכנית ביותר בנוגע לאתגרים השונים שמציבה ההתמודדות עם מגפת הקורונה, ותוך כדי כך עוסק גם בסוגיות מפתח נוספות, כגון פערים תרבותיים, אוריינות דיגיטלית ועוד. המסמך הותאם במיוחד עבור הקורא הישראלי, שעשוי למצוא עניין גם בנעשה במדינות אחרות. [לקריאה](#).

אתיקה והיתרים למחקר

הצלבת מידע שנאסף מתלמידים ו/או על אודותיהם במועדים שונים וממספר מקורות מידע – במערכי מחקר בהם מתוכנן להיאסף מידע מתלמידים ו/או על אודותיהם במספר מועדים/ממספר מקורות מידע, קיימות שיטות שונות לאיחוד כלל הנתונים שיאספו מאותו/ה נבדק/ת. במסמך מפורטות מספר אפשרויות לביצוע הצלבות המידע. [לקריאה](#).

קולות קוראים חדשים

● בשנת הלימודים תשפ"א תצא לדרך **תכנית גב"ן** (גמישות פדגוגית ניהולית) אשר תאפשר למנהלי בתי הספר גמישות והתאמה של מקצועות ותכני הלימוד ותכני הלימוד לצורך מיצוי יכולותיהם והישגיהם של התלמידים. משרד החינוך, באמצעות לשכת המדען הראשי מעוניין לממן מחקרים שמטרתם לבנות את תשתית הידע אשר תאפשר הבנה רחבה בנוגע ליישום התכנית. אנו מעודדים חוקרים וחוקרות להגיש את מועמדותם להתנסות במודל חדש של מחקר. [לקריאה](#).

● לשכת המדען הראשי מבקשת לאגם את ממצאי המחקרים השונים בתחום **מאפייני הפיתוח המקצועי וההוראה המקוונת** (14 מחקרים) הכוללים מחקרים איכותניים, כמותיים ומשולבים לכדי מסמך תובנות קוהרנטי המשקף את אתגרי התקופה. [לקריאה](#).

● הזמנה לריכוז והבניה של **הסכת (Podcast) בנושא מחקר חינוכי**. [לקריאה](#).

● הזמנה לריכוז **תהליך היועצות ואיגום ידע לניסוח עקרונות בנושא חניכה וליווי במערכות חינוך** במסגרת לשכת המדען הראשי. [לקריאה](#).

● הזמנה לכתיבת מסמך **תשתית למדיניות – Green (paper) בנושא רפורמות ושינויים במערכות חינוך בגילאי לידה עד 6**. [לקריאה](#).

● הזמנה לריכוז תהליך היועצות ובניית תשתית ידע בנושא **מחקר חינוכי בחברה הערבית**. [לקריאה](#).

מסמכי תשתית ידע מחקרי

לשכת המדען הראשי שמחה להציג סדרה חדשה של מסמכי תשתית ידע מחקרי שמטרתם לייצר ידע עדכני, מתוקף אמין ובהיר לגבי סוגיות משמעותיות שעומדות על הפרק במערכת החינוך הישראלית. הידע והתובנות מוצגים בצורה תמציתית וניתנים להרחבה דרך הקישורים האינטראקטיביים במסמך.

● **אוטונומיה וגמישות פדגוגית:** המסמך מציג תובנות, עדויות וממצאי מחקר הנוגעים לאוטונומיה פדגוגית בבתי ספר ומציע אסטרטגיות מרכזיות להטמעה אפקטיבית של אוטונומיה פדגוגית בבתי הספר בהתאם למטרות אותם הוא נועד לשמש. [לקריאה](#).

● **הגיל הרך:** המסמך המסכם של קבוצת העבודה מזהה נקודות עיקריות התורמות להעמקת פערים ואי שוויון בגיל הרך, ומציע אסטרטגיות פעולה שיכולות למנוע העמקת פערים. [לקריאה](#).

הג שמי! צוות הלשכה

ענבר בוברובסקי

נוי דלי

דקלה אליאס

רוני אמיתי

ד"ר הילה טל

ד"ר אודט סלע

inbarbo@education.gov.il

noyda@education.gov.il

diklael@education.gov.il

ronyam@education.gov.il

hillata@education.gov.il

odettese@education.gov.il